

Sygn. akt III AUa 760/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 marca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko SSA Anna Polak (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 18 marca 2014 r. w Szczecinie

sprawy T. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o podjęcie wypłaty emerytury

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 4 czerwca 2013 r. sygn. akt VI U 286/13

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie,
2. odstępuje od obciążenia ubezpieczonej kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt III AUa 760/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 stycznia 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił T. D. wznowienia postępowania w sprawie zakończonej ostateczną decyzją zawieszającą wypłatę przyznanego świadczenia emerytalnego i jednocześnie podjął wstrzymaną ubezpieczonej wypłatę emerytury, poczynając od dnia 1 grudnia 2012r. , tj. od miesiąca złożenia wniosku.

W odwołaniu od decyzji organu rentowego ubezpieczona zakwestionowała odmowę wypłaty świadczenia za okres od 1 października 2011r. do 30 listopada 2012r. i wskazała, że Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. K 2/12) uchylił przepis stanowiący podstawę zawieszenia emerytury. Skoro zatem „zniknęła przyczyna zawieszenia, więc ZUS winien wypłacić zawieszane świadczenia”.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i powołał się na przepisy wskazane w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 4 czerwca 2013 roku zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury za okres od 1 października 2011r. do 30 listopada 2012r.

Z ustaleń Sądu I Instancji wynika, że T. D., urodzona (...), złożyła w dniu 2 marca 2007 r. wniosek o tzw. „wcześniejszą emeryturę”. Decyzją z dnia 14 marca 2007 r. organ rentowy przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury od dnia 1 marca 2007 roku. W dniu (...) ubezpieczona ponownie złożyła wniosek o emeryturę w związku z ukończeniem 60 roku życia. Decyzją z dnia 20 lipca 2011 roku ubezpieczonej przyznano prawo do emerytury od dnia 1 marca 2011 roku, tj. od miesiąca w którym zgłoszono wniosek. Ubezpieczona od 1 października 1977 r. jest nieprzerwanie zatrudniona na podstawie umowy o pracę w Akademii (...) w S..

W dniu 1 października 2011 roku wszedł w życie przepis art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity opubl. w Dz. U. z 2013 roku, poz. 1140, ze zm.) - zwaną dalej ustawą emerytalną - zgodnie z którym prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą na rzecz którego wykonywał pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

Decyzją z dnia 12 października 2011 roku organ rentowy wstrzymał T. D. wypłatę emerytury, od dnia 01.10.2011 roku począwszy.

Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r. sygn. akt K 2/12 orzekł, iż art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy emerytalnej, dodany przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z konstytucyjną zasadą ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W dniu 28 grudnia 2012 r. T. D. złożyła wniosek o wznowienie wypłaty emerytury zawieszanej od dnia 1 października 2011 r. oraz o wypłatę zawieszonych świadczeń za okres od 1 października 2011 r. do 31 grudnia 2012 r. Ubezpieczona wskazała, iż podstawę jej wniosku stanowi wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku, zgodnie z którym ustawa z dnia 16 grudnia 2010 roku jest niezgodna z Konstytucją RP w zakresie w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 roku bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. T. D. wskazała również, że informacja o wyroku Trybunału Konstytucyjnego została zamieszczona na stronie internetowej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 29 listopada 2012 r.

W oparciu o tak poczynione ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie zasługiwało na uwzględnienie. Sąd orzekający podniósł, że przy niespornym stanie faktycznym, przedmiotem rozstrzygnięcia była ocena prawna wniosku ubezpieczonej z dnia 28 grudnia 2012 r. o wznowienie postępowania zakończonych prawomocną decyzją organu rentowego z dnia 12 października 2011 r., wydaną na podstawie przepisu art. 103a ustawy emerytalnej, uznanego za niekonstytucyjny wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 roku. Organ rentowy odmówił wznowienia postępowania tylko z powodu naruszenia przez ubezpieczoną terminu do złożenia skargi o wznowienie, wskazanego w przepisie art.145a § 2 k.p.a.

Jak wskazał Sąd Okręgowy, organ rentowy, wydając decyzję, nie zauważył, że we wniosku o wznowienie z dnia 28 grudnia 2012 r. ubezpieczona powołała się

na informację zamieszczoną na stronie internetowej ZUS dnia 29 listopada 2012 roku dotyczącą wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r. Data złożenia przez nią żądania wznowienia mieściła się zatem w okresie 1 miesiąca od zamieszczenia powyższej informacji i w tej sytuacji istniały podstawy do przywrócenia ubezpieczonej terminu do złożenia skargi o wznowienie. Organ rentowy nie zajął się adnotacją ubezpieczonej i nie poinformował jej, że może złożyć wniosek o przywrócenie terminu do wykonania tej czynności. Gdyby organ rentowy przywrócił ubezpieczonej termin do złożenia wniosku o wznowienie postępowania, to nie miałby podstaw do przyznania prawa od 1 października 2011 r. do 30 listopada 2012 r. W stosunku do ubezpieczonej – jako nabywającej świadczenie po raz pierwszy (w marcu 2007 r.) pod rządami przepisów nakazujących rozwiązanie stosunku pracy w celu uzyskania prawa do wypłaty emerytury i po raz drugi (w marcu 2011 r.) – pod rządami art.103a ustawy o emeryturach i rentach - również uzależniającego wypłatę emerytury od rozwiązania stosunku pracy - wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. nie miał bowiem zastosowania do sytuacji ubezpieczonej. Ubezpieczoną obowiązywał art. 103 a w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2011r. i nie było podstaw do zmiany decyzji z dnia 12 października 2011 r.

Sąd pierwszej instancji podniósł, że rozstrzygnął jednak korzystnie w sprawie z odwołania ubezpieczonej, bowiem nie zgadza się z nierównym traktowaniem emerytów tylko dlatego, że nabyli oni prawo do świadczeń pod rządami przepisu art.103 w innym brzmieniu. Nadto, ubezpieczona ukończyła 60 lat z dniem (...), a zatem prawo do emerytury (w związku z ukończeniem 60 roku życia) - zamiast w marcu 2011 r. - mogła uzyskać już w roku 2009 (i 2010), a wówczas nie obowiązywałby jej przepis art.103 a ustawy emerytalnej. Wtedy mogłaby być wypłacana emerytura. Takie zróżnicowanie sytuacji prawnej emerytów jedynie w oparciu o datę nabycia prawa do emerytury nie znajduje uzasadnienia.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. uwzględniając odwołanie i zmienił zaskarżoną decyzję.

Z rozstrzygnięciem Sądu pierwszej instancji nie zgodził się organ rentowy.

W złożonej apelacji zarzucił wyrokowi następujące uchybienia:

1. obrazę przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 103a ustawy emerytalnej w związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r. poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy ubezpieczona nie należy do kręgu osób objętych zakresem tego wyroku i tym samym jej prawo do emerytury winno być zawieszane z uwagi na nieprzerwane kontynuowanie zatrudnienia,

2. obrazę przepisów prawa procesowego, tj.:

- art. 321 k.p.c. związku z art. 135 ust. 1 ustawy emerytalnej poprzez orzeczenie wykraczające poza treść zaskarżonej decyzji, tj. przyznanie prawa do emerytury za okres od 01.10.2011 r. do 30.11.2012 r., podczas gdy zarówno wniosek ubezpieczonej, jak i decyzja ZUS dotyczyła wznowienia wypłaty emerytury, a nie ustalenia prawa do niej,

- art. 328 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem odpowiednich przepisów prawa;

Wskazując na powyższe, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne.

Ubezpieczona wniosła o oddalenie apelacji w całości.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego zasługiwała na uwzględnienie.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy trafnie wskazał, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012r., sygn. K 2/12, nie ma zastosowania do sytuacji prawnej ubezpieczonej, ale też zaprezentował wykładnię, której Sąd Apelacyjny nie podziela powołał się bowiem na nieobowiązujące w systemie ubezpieczeń społecznych zasady słuszności, sprawiedliwości oraz zasadę nierównego traktowania emerytów, które to zasady nie mogą mieć zastosowania do stanu faktycznego niniejszej sprawy.

Należy wskazać, że T. D. nabyła prawo do emerytury w marcu 2007 roku w okresie kiedy istniała konieczność rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą w celu realizacji nabytego prawa do emerytury, co wynikało wprost z przepisu art. 103 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity opubl. w Dz. U. z 2013 roku, poz. 1140, ze zm.) - zwaną dalej ustawą emerytalną - obowiązującego w okresie od dnia 01.07.2000r. do dnia 8.01.2009 roku. W okresie natomiast od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 r., kiedy nie obowiązywał już przepis art. 103 ust. 2a cyt. ustawy, a nie wszedł w życie jeszcze przepis art. 103a cyt. ustawy, ubezpieczona kontynuowała zatrudnienie (zaświadczenie o przychodach w 2009r., k. 56, zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu w 2009r., k. 80, podanie ubezpieczonej z k. 96 - t.I a.e.), a zatem także i w tym czasie nie ustała przyczyna stanowiąca podstawę zawieszenia przyznanego świadczenia emerytalnego. Decyzja organu rentowego wydana w 2007 roku, przesądzała sytuację prawną ubezpieczonej, mimo, że w okresie późniejszym nie obowiązywała już regulacja art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej, zgodnie z którą prawo do emerytury ulegało zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Należy podnieść, że przepis art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej łączył konsekwencje w postaci zawieszenia prawa do świadczenia i w efekcie wstrzymania jego wypłaty z kontynuowaniem zatrudnienia po ustalonym w decyzji organu rentowego dniu nabycia prawa do emerytury (jej realizacji),

a nie z kontynuowaniem zatrudnienia (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2007 r., sygn. I UK 229/06, niepublikowany). Wymóg z art. 103 § 2a ustawy emerytalnej obowiązujący wówczas nie został uznany za niezgodny z Konstytucją RP, co potwierdził wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 7 lutego 2006 r., SK 45/04, opubl. w OTK-A 2006/2/15, Dz. U. 2006, poz. 192, lex nr 18464. Trybunał wskazał, że regulacja art. 103 ust. 2a jest zgodna z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 i art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodna z art. 30, art. 65 ust. 1, art. 70 ust. 5 i art. 73 Konstytucji RP. W uzasadnieniu tego stanowiska Trybunał Konstytucyjny podkreślił, iż celem wprowadzonego przepisu jest tworzenie nowych miejsc pracy. Zaznaczył, że wprowadzone rozwiązanie ma zachęcać osoby, które osiągnęły wiek emerytalny do rozwiązania stosunku pracy, a tym samym do definitywnego zwolnienia miejsc pracy dla młodszych osób. Zdaniem Trybunału, regulacja ta ma służyć realizacji konstytucyjnych zadań państwa. Zgodnie bowiem z art. 65 ust. 5 Konstytucji RP, władze publiczne mają obowiązek prowadzić politykę zmierzającą do pełnego, produktywnego zatrudnienia. Nadto Trybunał wskazał, iż już kilkakrotnie wypowiadał się w kwestii dopuszczalności zawieszenia lub ograniczenia świadczeń emerytalnych. W świetle dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, ograniczenie prawa do uzyskania świadczeń emerytalno-rentowych w sytuacji uzyskiwania innych dochodów, w tym wynagrodzenia z tytułu pracy, jest co do zasady dopuszczalne.

Należy wskazać, że również według ugruntowanego stanowiska Sądu Najwyższego prawo do emerytury ulega zawieszeniu, jeżeli emeryt nie rozwiąże wszystkich stosunków pracy, w których pozostawał bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury (zob. uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2004 r., sygn. II UZP 9/04, OSNP 2005 nr 3, poz. 43, lex 126772, wyrok SN z 28 października 2003 r., sygn. II UK 146/03, OSNP 2004 nr 16, poz. 289 z glosą Kamila Antonowa, OSP 2005 nr 5, poz. 68; wyrok SN z 3 sierpnia 2005 r., sygn. I UK 358/04, OSNP 2006 nr 7-8, poz. 121).

W chwili nabycia prawa do emerytury ubezpieczona powinna była - w celu wypłaty świadczenia emerytalnego - spełnić warunek rozwiązania umowy o pracę z dotychczasowym pracodawcą. Ustawodawca jednoznacznie wskazał okoliczności faktyczne, których wystąpienie spowoduje zawieszenie wypłaty emerytury

i ubezpieczona miała tego świadomość oraz dokonała następnie wyboru, decydując się na kontynuowanie zatrudnienia. Decyzją z dnia 14 marca 2007r. prawidłowo zatem wstrzymano jej wypłatę świadczenia. W przypadku zaś ustania przyczyny powodującej wstrzymanie wypłaty, można było zgodnie z art. 135 ust. 1 ustawy emerytalnej, wznowić wypłatę świadczenia.

Zmiana regulacji prawnej, polegająca na uchyleniu art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej z dniem 8 stycznia 2009 r. na mocy art. 37 pkt 5 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U., nr 228, poz. 1507) spowodowała tylko tyle, że od dnia 8 stycznia 2009 roku treścią ryzyka emerytalnego ponownie był wymóg osiągnięcia odpowiedniego wieku i stażu ubezpieczeniowego, a zatem już bez konieczności rozwiązania umowy o pracę, lecz stan ten obowiązywał do dnia 31 grudnia 2010 r., gdyż następnie wszedł w życie przepis art. 103a ustawy emerytalnej, dodany do ustawy emerytalnej na podstawie art. 6 pkt 2 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r., znoszący możliwość pobierania emerytury bez rozwiązywania umowy o pracę z dotychczasowym pracodawcą, na rzecz którego była wykonywana praca bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

Niekonstytucyjna regulacja art. 103a cyt. ustawy emerytalnej, potwierdzona wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12, opubl. w OTK-A 2012/10/121, Dz.U 2012r., poz. 1285, lex nr 1227132, dotyczy jednak tylko osób, na które nałożono obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - a które to nabyły prawo emerytalne w okresie kiedy wskazany obowiązek nie istniał, tj. od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 r.

Należy wyjaśnić, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12, opubl. w OTK-A 2012/10/121, Dz. U 2012r., nie dotyczy tych osób, które nabyły prawo do emerytury w stanie prawnym, kiedy obowiązywał przepis art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej, zgodnie z którym zawieszano wypłatę świadczenia z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego ubezpieczony wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. Wyrok Trybunału nie obejmuje więc sytuacji prawnej ubezpieczonej, która nabyła prawo do emerytury jeszcze przed dniem 1 stycznia 2011 r., w okresie obowiązywania art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej, wykluczającej ją z kręgu osób, które nabyły prawo do emerytury bez konieczności rozwiązania stosunku pracy (tak również w wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 24 kwietnia 2013 r., sygn. III AUa 974/12, lex nr 1316284). Należy dodać, że istotą zarówno art. 103 ust. 2 a cyt. ustawy, jak o identycznym brzmieniu art. 103a ustawy emerytalnej, jest ograniczenie równoczesnego pobierania dwóch świadczeń - emerytury oraz wynagrodzenia za pracę, jeśli pracownik nie miał zamiaru przejść na emeryturę, lecz planował dalej pracować u tego samego pracodawcy bez rozwiązania z nim stosunku pracy (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 6 września 2012 r., sygn. III AUa 320/12, lex nr 1220637). Skoro więc ubezpieczona nabyła prawo do emerytury w okresie, kiedy istniała konieczność rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą w celu realizacji prawa do emerytury przez jej wypłatę, i nie doszło do rozwiązania tego zatrudnienia, to nie można obecnie skutecznie domagać się wypłaty wstrzymanego świadczenia.

Sąd apelacyjny uznał zarzuty apelującego organu rentowego zawarte w apelacji za zasadne i na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił odwołanie ubezpieczonej w całości.

Ubezpieczona będzie mogła wystąpić z nowym wnioskiem do ZUS o wypłatę zawieszonych świadczeń w oparciu o przepisy ustawy o ustaleniu i wypłacie emerytur do których prawo zostało zawieszonych od 1 października 2011 roku do 31 listopada 2012. Ustawa weszła w życie z dnia 19 lutego 2014 roku.

Na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd Apelacyjny odstąpił od obciążania ubezpieczonej kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej w postępowaniu apelacyjnym z uwagi na zaistnienie szczególnie uzasadnionego wypadku będącego następstwem usprawiedliwionego przekonania ubezpieczonej o słuszności odwołania w zawilej jednakże sytuacji prawnej dotyczącej spraw o wypłatę wstrzymanych emerytur, zróżnicowanych w zależności od czasu przyznania i wstrzymania świadczenia oraz zmiany podstawy prawnej, jak również interpretacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku sygn. akt 2/12, co dodatkowo komplikowało ocenę prawną sytuacji faktycznej w jakiej znalazła się apelująca.

SSA Anna Polak SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryzko